

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

**DEN EUROPEISKE PAKTEN OM REGIONS- ELLER MINORITETSSPRÅK –
HØRING OM NORGES FEMTE RAPPORT**

Den Europeiske pakten om regions- og minoritetsspråk vil med sine forholdsvis detaljerte bestemmelser og tilhørende rapporteringsmekanisme være et viktig folkerettslig instrument for urfolks og andre minoriteters rettigheter. Pakten må anses å bygge på prinsippet om positive tiltak for å nå målsettingene om reell likeverdighet, jf konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27.

Oppfølgingen av konvensjonen bør skje i nært samarbeid med representanter for de berørte urfolk og andre minoriteter. For urfolks vedkommende vises det til FNs erklæring om urfolks rettigheter, artiklene 3-5.

Kunnskap om språkernes status og antall brukere er en praktisk viktig forutsetning for en formålstjenlig iverksetting av tiltak. Dette har vært et gjentatt tema i de foregående rapporteringer, men uten de etterspurte opplysninger er fremskaffet. I høringsutkastet vises det til at mange innenfor de nasjonale minoritetene selv er meget skeptiske til registreringer basert på etnisitet, men uten at det vises til om dette er avklart med den enkelte minoritets/urfolks representative organ. Det kan påpekes at registrering av språkbrukere ikke nødvendigvis vil være direkte identisk med brukernes etniske bakgrunn.

I forhold til de samiske språk registreres det at man i løpet av 2012 skal gjennomføre en større kartlegging. Det forutsettes at denne er tilstrekkelig detaljert og nøyaktig, slik at den kan brukes til planlegging innenfor de forskjellige samfunnsområder, herunder i rettspleien.

I utkastet til rapport er det vist til en rekke forskjellige tiltak for å styrke språkernes status og utbredelse. Til tross for dette synes det som om revitaliseringsprosessen i form av antall barn med opplæring i og på samisk, er stagnert eller i tilbakegang. Det vises til høringsutkastet side 15 og faktaark om samisk språk¹, der de samiske språkene betegnes som truede eller utdødde språk. Det bør i høringsutkastet gis et svar på mulige årsaker til denne negative utvikling, med angivelse av eventuelle nye tiltak eller strategier for bedre oppnåelse av målsettingen om språkbevaring.

Tiltakene for språkbevaring vil overordnet sett enten kunne bestå av økonomiske bevilgninger til diverse tiltak eller i lovbestemmelser om rettigheter eller plikt til bruk av språkene. Av rapporten fremgår det at de aktuelle tiltak for å oppnå språkaktens målsettinger i hovedsak består i bevilgninger til diverse formål, kombinert med bestemmelser om rett til opplæring i og bruk av språkene. I samarbeid med urfolkenes/minoritetenes representanter bør det foretas en nærmere vurdering av hvilken type tiltak som er hensiktsmessig. Dersom det viser seg at de eksisterende tiltak ikke virker, må det vurderes om bevilgningene til de forskjellige formål må økes i nødvendig grad, alternativt at det vurderes en opplæringsplikt i grunnskolen. En slik plikt kan rette seg mot individene tilhørende respektive minoritet/urfolk, eventuelt være områdebasert.

¹ http://www.regjeringen.no/mobil/nb/dep/fad/tema/samepolitikk/samiske_sprak/fakta-om-samiske-sprak.html?id=633131

I utkastet til rapport er det i omtalen av situasjonen innen rettspleien vist til en rapport om den samiske dimensjon i rettsvesenet. Det bør bemerkes at det foreslås tiltak med betydelige økonomiske konsekvenser og at disse bør følges opp ved bevilgninger til domstolsvesenet. I rapporten er det blant annet foreslått stipendordning slik at dommere gis muligheter til å øke/skaffe seg samiske språkkunnskaper. Denne bør omtales slik at det gis muligheter til senere oppfølging. En stipendordning for advokater/politiadvokater av tilsvarende type bør også vurderes. I utkastet til rapport er det på dette punkt vist til at Universitet i Tromsø har fokus på urfolksrett og samerett. Med mindre undervisningen i disse fag skjer på samisk, har dette liten relevans for studentenes språkkunnskaper. I denne forbindelse bør det heller vurderes på hvilken måte universitet kan tilby jusstudenter opplæring på samisk, slik at studentene i det minste gis en innføring i bruk av samiske juridiske termer og samisk språkføring.

Om rettspleien er det avslutningsvis vist til at domstolenes saksbehandlingsprogram ikke gir muligheter til registrering av språkbruk i den enkelte sak. For videre oppfølging bør det gis tilleggsinformasjon om det vil søkes gjort noe med dette, eventuelt hvorfor dette ikke prioriteres. Det vises til at det også innenfor rettspleien er et behov for data for planlegging av tiltak for språkbruk.

1. september 2011

Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg

Åsne Julsrud
leder